

Det lönar sig att satsa på kunskap om redovisning

Två SLU-ekonomer har publicerat en studie, som visar att det finns ett positivt samband mellan lantbruksföretagens lönsamhet och en rad egenskaper hos lantbrukarna. Framför allt gäller det hur lantbrukarna hanterar sin redovisning – registrerar, bearbetar och tolkar för att sedan fatta beslut på basis av slutsatserna. Lantbrukarnas redovisningskunskaper ger många fördelar, till exempel lägre lånekostnader. Lönsamheten stiger. Dessa fördelar gäller oavsett lantbrukarnas andra egenskaper, såsom utbildning, förmåga att kalkylera, önskemål om ytterligare kunskaper och syn på risktagande.

FINANSIELL FÖRSTÅELSE

Fast egentligen är det inte riktigt kunskaper och förmågor som forskarna fokuserar på, utan de använder det internationella forskarspråkets term ”financial literacy”. Detta begrepp innefattar mycket av kunskaper, särskilt hur människor behärskar finansiella, affärsmässiga och ekonomiska begrepp samt deras förmåga att använda dessa kunskaper. ”Financial literacy” har visat sig ha god förklaringsförmåga i andra studier, men då har dessa studier mest avsett finansfolk och deras förmögenhetsförvaltning, kapitalupplåning och investeringsbeslut.

Uppsalaforskarna testade om begreppet skulle kunna tillämpas också på lantbrukares användning av ekonomiska verktyg. Det finns ingen tidigare studie, som använt begreppsapparaten för att undersöka framgången inom lantbruk. Därför inkluderade forskarna ett flertal variabler, som är specifika för lantbruk.

Lantbrukare har andra egenskaper än finansfolk. De är ju landsbygdsbor, har lantbruksutbildning och ingen finansexamen, är ofta äldre och så vidare. Å andra sidan kan böndernas erfarenheter av lantbruk föranleda att de lärt sig företagsledning och ekonomistyrning, vilket kan höja böndernas förmågor och lantbruksföretagens resultat.

LANTBRUKARNAS EGNA UPPGIFTER

Studien bygger på data från två källor. Dels är det databasen för den jordbruksekonomiska undersökningen, som finns på Jordbruksverket. Databasen innehåller bokföringsuppgifter som lantbrukare själva har rapporterat in. Utifrån dessa uppgifter fick forskarna värden på kostnader, intäkter, skulder, tillgångar, täckningsbidrag, soliditet och mycket annat, och givetvis fakta om lantbrukaren och företaget.

Dels gjordes en web-baserad enkät i mars 2020. Forskarna skickade ut ett frågeformulär till alla de lantbrukare som har data i den jordbruksekonomiska utredningen. Naturligtvis var alla personuppgifter i båda faserna av datainsamlingen anonymiserade. För att få god svarsfrekvens fick deltagarna påminnelser per mail och brev. All denna kommunikation

sköttes av Jordbruksverket, vilket med all sannolikhet medförde fler svarande. Av de 1 020 företagen i Jordbruksverkets register kom 162 helt ifyllda frågeformulär tillbaka, vilket ger en svarsfrekvens på 16 procent.

Enkäten omfattade ganska många frågor, som gav en bred bild av respondenternas finansiella kunskaper. I en fråga fick respondenterna själva värdera sin förmåga. Vidare fanns ett flertal frågor, som testade respondenternas kunskaper om redovisningsprinciper.

SAMBAND KUNSKAP OCH RESULTAT

Det går inte att hävda de studerade lantbrukarna är representativa för hela den svenska lantbrukarkåren och inte heller är lantbruken i Jordbruksverkets register representativa. Men det är inte heller nödvändigt. Studien visar ju att för de studerade lantbrukarna finns samband mellan deras kunskaper och förmågor samt resultaten från deras lantbruksföretag. Och forskarna visar att respondenterna motsvarar de övriga lantbrukarna i Jordbruksverkets databas.

Förmodligen analyserar bönder sin ekonomi på egen hand, förutom när de förbereder ett bokslut. De anlitar mera sällan finansiell expertis och de tar i begränsad utsträckning hjälp från revisorer. Alltså är det viktigt att de förstår redovisningen och inser att de kan påverka det ekonomiska utfallet. För att kunna göra bra investeringar, måste lantbrukare förstå värdet av tillgångar. De måste också kunna värdera hur det ekonomiska utfallet hänger ihop med de risker och osäker, som är en följd av väder och fluktuerande marknadspriser.

FÖRETAGSLEDARE

Studien är nydanande såtillvida att den påvisar sambandet mellan lantbrukarnas kunskaper om och rutiner för redovisning, inklusive deras användning av resultatmätt, ekonomiska nyckeltal, täckningsbidrag, likviditetsplanering och redovisningsrapporter för förvaltningskontroll. Studien bidrar till förståelsen av vilken roll lantbrukares företagsledning spelar i användningen av redovisningen. Det handlar ytterst om lönsamhet.

Eftersom artikeln är publicerad i en vetenskaplig tidskrift, ger den inga råd till praktikens folk. Men som läsare blir slutsatsen att lantbrukarna själva samt lantbruksutbildningar och kursarrangörer bör satsa på kunskaper om redovisning.

Källa: *Gottlieb, U., & Hansson, H. (2024). Farmers' Financial Literacy – Scale Development and Linkages to Accounting Practices and Financial Outcomes. Agribusiness. <http://doi.org/10.1002/agr.21986>*

JERKER NILSSON
INSTITUTIONEN FÖR EKONOMI
SLU UPPSALA

